

F. N.

DISSERTATIO HISTORICA,
SOLEMNEM INSCRINATIONIS ACTUM
B. EPISCOPI ABOENSIS
HEMMINGI
EXHIBITURA,

C U J U S

PARTEM POSTERIOREM,

Suffrag. Ampl. Facult. Philos. in Illustri Athenæo Aboënsi,

SUB PRÆSIDIO

M^{AG.} **JOHANNIS**
BILMARK,

Histor. & Phil. Pract. PROFESSORIS Reg. & Ordin.

PRO GRADU
PUBLICO OFFERT

GUSTAVUS SIVERS

Ostro-Gothus.

In AUDITORIO MAJORI die ~~XIX~~ ^{XXII} Aprilis

Anno MDCCCLXXV.

H. A. M. S.

A B O Æ

Typis JOHANNIS CHRISTOPHORI FRENCKELL.

THESES:

I.

Quamvis Reges Svethiæ, ex familia Ynglingica oriundi, Hereditario Jure tenuerint imperium; non tamen propterea absoluta gavisi sunt potestate.

II.

Quod Sveci Principem Olavum Trätelja ob Ingialdi Illrädæ facinora ab imperio Svio-Gothico excluderint, ex prudentiæ potius quam æquitatis capite factum est.

III.

Quo tempore Svethia primos acceperit incolas determinare non possumus.

IV.

An Gothi illi, qui Romanum imperium Sec. V & VI graviter adflixerunt, Gothiam nostram unquam viderint, non præter rationem dubitamus.

V.

Qui in limitibus Regionum SvioGothicarum definiendis, Etymologico tantum fundamento nituntur, non possunt non a recto tramite sæpe aberrare.

VI.

Luæ Cuperi Paratida Ovidiana nec ingeniosa, nec dum vera esse existimamus.

Item är sedvania ath alle
som gaa i process sku-
lu haffue briunnandhe wax-
liws (d) i hand sa stort som
hans stath tilfigr, inthe dog
större än til iij marka wax,
och måst en mark, iij och ij
som i sielffiwe wele göra
thn hälge hrre hedhr.

Item är och plegfedr ath
kasta i trappan aff par-
kin en iij eller VIe pennin-
ghr, liws for thn mene man
sedhan processio är gjord
och officium begynnes om
sa skal skee hr. Thy hr är
otolugr almoghe och dryx
(e) &c.

Itm oppa hwar pelare
eth wapn hälge biscop
hemmingz om eth ark stort
och öfwer wapnet eth
waxliws: medhan officium
sågs i the VIII dagha.

Item: Mos quoque est, ut sin-
guli, qui publico processui
interfunt, candelas cereas ma-
nibus ferant tantas, quantas
eorum facultates permiserint,
nullam tamen maiorem tri-
bus marcis cereæ, plurimas u-
nius, ceteras duarum vel tri-
um marcarum, prout quis-
que S:um Episcopum hono-
rare voluerit.

Consuetudo itidem
fert, populum, processu fi-
nito & sub initium Missæ
(Officii) in gradibus thea-
tri candelas quatuor vel sex
denariis valentes apponere,
si ita heic fieri conveniat;
est enim populus heic im-
patiens & gravis.

Item: A quavis columna
suspendatur insigne S:ri Epi-
scopi Hemmingi, schedam
chartæ magnitudine exæ-
quans, supra quod per o-
cto dies, quoad duratura e-
runt

Itm fran midhvåghin fra hvalffwith milt nidh pa pelarna skulw hengias gröna qwista pa segelgarn och blomstr kranza och imellan hwana ij qwista ellr kranza eth wapn om eth halft ark.

Theslikes pa Kirkegordhen och i alle Kirkioporta.

Item milt i Kirken skal hengias iij stor wapn hwarth om eth ark, mijns Herres Riichsens förstandrs pa en sidhn och ärkebispens pathn andra och hålge biscop hemmingz imellan och the skulu wara malad pa bodhe sidor faste i en kranzs sa hwart the wändes ath wapnen fynas.

Itm offwan parken skule wara L LX ellr hundrade Lampr med olio brännande om i kwnno komma thöm oftad, öwerst en moth en thr näst ij moth

runt solemnia, candela cerea ardeat.

Item: A medio fornicis ad medium columnarum virides rami & ferta florida funiculis annexa pendebunt, & inter duos singulos ramos duove singula ferta insigne dimidia schedæ magnitudine comparebit.

In cœmeterio & singulis templi portis itidem fiet.

Item: In medio templi tria magna insignia pro schedæ chartaceæ modo suspendentur, ab uno latere Domini mei Regni Administratoris, ab altero Archiepiscopi & in medio illorum sancti Episcopi Hemmingi. Hæc insignia fertis illigata erunt, & ab utraque parte picta, ita ut quomodocunque convertantur, arma appareant.

Item: Supra theatrum erunt L, LX vel centum ardentes lampades fuspensæ, quotquot comparare potestis: hæc erunt ita dispositæ, ut a parte suprema sit una, paullo infra duæ, post tres faces

ij iij moth iij och fa sidhan
alt widare och widare.

Item mong liws i welen
haffwa pa parkin stor och
lang stor til edhr.

Item i rom for hwar Car-
dinal iij liws aff cera com-
muni och eth huit cera wir-
ginea, the ij bår *candataus*
(f), the huita cardinalis
och brinna alt medhan
messen segs.

Item hwar erkebiscop, bi-
scopa, protonotarij, ij liws
eth hwith och eth cera com-
muni thslikes oratores och
alle hrre sändebud, Cena-
tor urbis ij, romani de sta-
tu communi eth.

Item for mijns hrre hr-
berge alt bestrot gatan
Thslikes alle verduge fädrs
och hálge hemmingz wapn
pa porthen.

Ej skule i forsta ath hálge
biscop Hemmingz wapn a-

faces, & sic porro, totidem-
que ab altera parte exad-
versum pendeant.

Item: In ipso theatro can-
delæ tot quoque erunt, quot
pro spatii magnitudine con-
sentaneum ducitis.

Item: Romæ cuius Card-
nali tres candelæ ex cera
communi, & una alba ex
cera virginea ponuntur, ex
quibus duas gerit Canda-
taus, albas vero Cardinalis,
& hæ, quamdiu Missa cele-
bratur, ardebunt.

Similiter cuius Archiepi-
scopo, Episcopo & Proto-
notario duæ erunt candelæ,
altera alba, altera ex cera
communi facta; similiter O-
ratores, Legati, Senator ur-
bis duas singuli, Romani
de statu communi, unam
tantum habebunt.

Item: Ante hospitium Domi-
ni mei plateæ erunt foliis
& ramis conspersæ & insignia
venerabilium Patrum, san-
cti Hemmingi in porta
suspensa.

Facile per vos intelligitis,
non insignia modo sancti

lene skulo malas, wthan
hans hálighetz persona och
sa wapnet undr högre han-
den ellr hwar i tha welen,
mán the andre wapn allena.

Itm sedan hálgedomana
äre med vördningh optag-
ne göres processio från hö-
ga korin kring om Kirken
först sa in oppa parken och
skrinet bärs mz aff min
hrre Riichsens forstandr
mz andre the öffuerste in
pa altaret pa parken, och
tha sywngs *veni creator
spiritus* i the processione
sedhan skrinith stor oppa
altaredh och *veni creator*
är utswngit wphäfver then
verdugste hrre och fadr er-
chebilpen sine vördughe
hender oc ögon i himllen
begynnandz compositis
manibus *veni sancte spiri-
tus* tha thet är wthe sine
collecta begins strax lita-
nia, kirieleijson och när
hans nadh kommer til yt-

*Episcopi Hemmingi debere
pingi, sed & personam san-
ctitatis ejus & insignia sub
dextra vel ubicunque vo-
lueritis ponenda esse; alio-
rum vero insignia solum
pingenda erunt.*

Item: Sanctis reliquiis re-
verenter tumulo sublati,
processus fiet a dextra parte
chori, primo circum tem-
plum, tum intra in theatrum,
& Dominus meus Regni
Administrator, ac reliqui
Viri Principes scrinium in-
terim portabunt, & in ara
theatri collocabunt. Inter
procedendum canetur: *Veni
Creator Spiritus*. Quan-
do hoc canticum est fini-
tum & scrinium aræ impo-
situm, Reverendissimus Do-
minus & Pater Archiepisco-
pus venerabiles suas manus
fürsum tollet, oculis in cæ-
lum conversis & compositis
manibus intonans: *Veni
Sancte Spiritus*. Hoc ad fi-
nem perducto sine collecta
incipietur statim Litanía,
Kyrieleeson, & quum ad
ultimum pervenit versum:
*Te rogamus audire nos, iterum
manus extollet & tribus vici-
bus*

tersthe värden, te rogamus
audi nos skal han ophåffwa
händerne och siwng alle-
ne iij refer ut in hoc san-
cto negotio hujus beati pa-
tris beati hemmingi nos
non contingat errare &
chorus respondebit te ro-
gamus audi nos.

Item sedan skal processio
göras aff parkin och kring
om Kirkegordhen och mijn
hrre richsens forstandr bår
skrinith, och oother in pa par-
ken igen och saa begynnes
officium misse och medhan
introitus siwng ez, bårs
skrinith in pa höga altareth
ellr hwar thn mene man
kan betzst wedrkomma ath
offra och kysa och göra
sin gudlighet, haffve i tha
nogle spålemån ellr dijs-
kantores som goo fföre
skrinith ffå i fee for edrs
och rijchsens hedr skull &c.

Item ij brödh skulu offras
om en $\frac{1}{2}$ span eth forgylt
eth silfrerad ij fierdinga

bus solus cantabit: Ut in
sancto hoc negotio hujus
beati patris beati Hemmingi
nos non contingat errare,
& chorus respondebit: Te
rogamus, audi nos.

Item: Postea Domino meo;
Regni Administratore, scri-
nium gestante, iterabitur
processus a theatro circum
cœmeterium & rursus in
theatrum; quo facto Missæ
initium fiet. Dum introi-
tus canitur, scrinium in al-
tam aram vel in alium lo-
cum, ubi populus commo-
dissime poterit sacrificia sua
offerre, & exosculari & pi-
etatem suam exercere, trans-
ferri oportebit. Tum Mu-
fici & cantores, si qui Vo-
bis fuerint ante scrinium
procedent; prout in Vestrum
Regnique honorem consti-
tuere, fuerit convenientissi-
mum.

Duo etiam panes dodran-
tis magnitudine alter auro
alter argento superlitus, &

mödh ellr win en forgylt
och en silffreradh.

Thetta skal offra Ord-
narius hispen försteth bröd
thet andra aftans epus,
winfierdungen min hrre,
then andra major prelatus
thernäst, och alt thetta ffa
the som ministrera, the ffa
inte annedh offer ellr me-
ra wil nogon llaggia L
ellr LX gyllena pa altared
aff thöm som brödheth ellr
fierdungha bärather wardr
ingen wredhr om.

Item om alla andra högti-
dher och ceremoniis som
ske skall kwnne i ej begri-
pa wthn then wore hoos
som wisthe the swäncker
och stycke (g) thr til hörer
mz löpande eld fran hwalff-
fwit och in pa parkin och
aff parkin op til hwalffwit
och ij leffande dwffor med
hwar eld thet är eth gantz
lämpeligt stycke som

duo modiolii mulsi vel vi-
ni, unus auratus, alter ar-
gento obductus sacrificia-
buntur.

Ordinarius Episcopus pri-
mo unum panem, tum ad-
stans Episcopus alterum,
Dominus meus modiolum
vini, alterum Major Præla-
tus, suo quisque ordine of-
feret. Hæc oblata sacro-
rum ministris cedent, nec
alia vel plura sacrificia re-
portabunt. Verum si cui
eorum qui panes aut mo-
diolos offerunt, L vel Lx
auratos altari imponere pla-
cuerit, id quidem stoma-
chum movebit nemini.

Item: Sunt & alia solemnia
aliæque ceremoniæ heic
observandæ, quas intelligere
non potestis, nisi vobis adsit
aliquis præstigiæ huc
pertinentium gnarus; quem-
admodum artificii, ad hunc
actum apprimæ accommo-
dati, globulos igneos cur-
rentes e fornice in thea-
trum & e theatro in forni-
cem, & duas columbas facu-
las gestantes, emittendi.
Quod a me petitis ut vos
coram

i begåre iach skulle person-
lighe sielff koma, thet stor
til mijn hrre iach thiāner
om hans herredōme wille
giffwa mich loff, gerna
giordheedr verdughet then
thiānist for min nampna
skul, jach owerdugh lick-
nas wid hans nampn hālge
biskop hemmingh.

Itm, epter offertorium
(h) skal hollas sermo Lati-
nus aut oratio (i) pa par-
kin och entho sedan en som
predicar pa Kirkegorden
aff then hālliche hrre och
werduge ffader hālge bisp
hemmingh.

Itm når oratio år wthe,
ganghe ath actum archie-
piscopus och som actus be-
gynnes skal kastas nidh af
hwalffwet alt iempt me-
dan sanctus och agnus Dei
siwngz halff och hell öfla-
the och fragmenta som
skersf aff öflather och i-
bland them blomstr blad
blabrowngröngol och huit,

coram conveniam, id penes
Dominum meum, cui ser-
vio, stat, si nempe Domi-
nationi suæ placuerit, hanc
veniam mihi dare. Lubens
vestræ dignitati hoc offici-
um præstarem propter no-
men meum, quod mihi in-
digno cum sancto Episcopo
Hemmingo est commune.

Item: Post offertorium
peractum sermo Latinus
aut oratio in theatro & de-
inde etjam in cœmeterio
concio de sancto Domino
& venerabili Patre Sancto
Episcopo Hemmingo habe-
buntur.

Item oratione finita, ad
actum procedet archiepisco-
pus, sub cujus initium, dum
cantica agnus Dei & san-
ctus canuntur, panis Eucha-
ristici plagulæ integræ, dimi-
diæ & frustratim scissæ im-
mistæ foliis florum cæruleis,
puniceis, viridibus, flavis &
albis, eisque singulis absque
caulibus, nec non ignes in-
ter aves vivas paryas & ma-
gnas e lacunari continuo
deji-

alt wthan styler och illd;
bland leffande fogla sino
och store, duffor iårpa steg-
lizar, spirwor och andre
sino sijcker the far kringh
om alt Kirkian hiit och
tith och waffrar. Thår wil
wål ij spån blomstr til, och
en iij wthan öflathin, the
wilia och wara wed then
mottan och thr ibland o-
rodh rwndh och afflong
halffwe måst thy the siwn-
ka snarasth nidh når the å-
rehele och affgolffwit wid
hwar pelare gjöres perfu-
mi, mzirökelse och mirram
fa then ena möther thet an-
dra, mellom hwalfwit och
Kirkegolffuit år tw holl pa
hwalfwit och kastas ge-
nom them bodhe.

Item sma bolla af Linblor,
stor som en walmöt och
therinne j nôtskal med pol-
wer kastas nidh miz eldh
thet tyckes bland andra
som liwngeldh.

deicientur. Columbæ, at-
tagenes, cardueles, passeris
aliaque aviculæ per tem-
plum quoquoersum errare
& usque quaque volitare
conspiciuntur. Ad hoc certe
vobis. opus est duobus mo-
diis florum forte tribus præ-
ter panem consecratum,
cujus non minor adesse de-
bet copia, ut & panis obeli-
tis, rotundi, oblongi, maxi-
me dimidiati, quoniam fru-
stra integra citissime dela-
buntur. In pavimento ad
basin cujusvis columnæ
fiet suffitus ex thure &
myrrha; ita ut fumus ex
oppositis locis profectus in
alto coeat. In fornice duo
erunt foramina, & per utrum-
que projectio fiet.

Item: Parvi quoque ad-
erunt globuli ex lino & stu-
pa confecti instar juglan-
dum tantumque pulveris
in quolibet, quantum ca-
pere potest dimidium pu-
taminis nucis. Hi cum
igne dejecti speciem fulgu-
ris præbent.

Item:

Item wapnen bodhe sma
och store wilia wara ene
V ellr VIe skal thet råcka
allestads omkringh bodhe
i Kirkien Kirkegorden ka-
stas i grab och alla hrra
hrberghe och bortgiffuas.

Item Officio finito och mes-
san år wthe och wålsignelse
år giord som siwngz aff
jomfrw marie som dagen
tha tillsiger Salve ellr an-
nadh &c. thr nåst for torff-
telig wederlek Domine
Rex thr nåst for frijd och
nadhe da pacem och yterste
for alla kristna siåla och e-
lendha clementissime &c.

Tha alt thetta år skeet år
båst ga hem och snacka i
skinckan ho hona haffuer
och drijcka goth Finst óól
(k) thet bliffuer wål kloc-
kan widh eth for alt år w-
the thy passwen beginner
pa officium i rom imellom
XII och XIII och år ejj w-

Item: Insignibus majoribus
& minoribus opus est quin-
gentis aut sexcentis, alio-
quin vix per omnia loca
suffecturis, quippe quæ in
templo, cœmeterio & hospi-
tiis omnium Optimatum
suspendentur, in sepulcrum
conjicientur, & muneri de-
nique dabuntur.

Item: Officio finito, mis-
sa peracta, & benedictione fa-
cta cantetur: De te, Virgo Ma-
ria, Salve vel alia quædam can-
tilena, prout solemnitas diei
postulaverit; post pro uber-
te annonæ: Domine Rex;
tum pro pace & gratia: Da
pacem; & postremo pro a-
nimabus omnium Christia-
norum & pauperibus: Cle-
mentissime &c.

Hicce omnibus peractis,
domum se recipere & per-
nam, cui fuerit, a vide gusta-
re, bonamque cerevisiam
Fennicam bibere, me judi-
ce, erit convenientissimum.
Ante enim quam singula
rite sunt peracta hora pri-
ma certe aderit; nam Papa
Romæ officium incipit in-
ter XII & XIII, nec id absol-
vitur

the for imellom XVIIJ och XIX (1).

Itm forarbedes mz alle the i stadhen boo ath alle gathwr åro rene wthan alla dyngio, löffwadhe med grås stródde och imellan all hus pa gatwner blomstra krantzar sa och hengiande löffqwista hwar som han wil göra sig sielff hedr och then hálge hrra hálge biscop hemmingh, tokin högtijd skeer aldrig mer i theras och wora dagar som nw leffua thet år wthan twekan ho then helge her- ran gör hedr her i wården han hedrar wether honom i hijmmerike, wthan twekan.

Itm wnder moltijd skal láfas til bordh then hálga hrrans leffwerne och mira- cla for alle tha nárstadda åre och theslikes perfumj then kosteligaste holladz öwer all maltijdhén och thet skal wara en aff pre-

vitur priusquam inter XVIII & XIX.

Item: Omnes, qui in urbe habitant, præmonendi sunt, ut plateas expurgandas, fi- mo evacuandas, easdemque frondibus exornandas & herbis conspergendas cu- rent; ut inter omnes do- mos, quæ plateis adjacent, ferta florida & rami fron- dei suspendantur; prout quisque sibi ipsi & sancto Do- mino, sancto Episcopo Hem- mingo, honorem habere vo- luerit. Ejusmodi festiua ve- stris & nostris qui jam vi- vimus, diebus procul du- bio non redibit: Et qui in hoc mundo sanctum Domi- num honore adfecerit, is in cœlo vicissim ab eo certe honorabitur.

Item: Inter prandendum; vita & miracula sancti Do- mini omnibus, qui præsto sunt, pro mensa legentur, & quoad duraverit prandium, thus præstantissimum ado- lebitur. Anagnostes erit unus ex Prælatiis Ecclesiæ, vel minimum Canonicus, &

latis ecclesie ellr ad minimum canonicus och for honom tw brinnande blos medhan han lās til bordz.

Itm mong blos i wilie haffue for then verdugste hrre och fadr erkebispēn m̄z the andre verdughe fāder stor i edr skōn.

Itm for mījn herre rijchfens forstandr och mene ridderkapethoofhans herredōmme sittia om han kommer år och i edr skōn.

Itm XII par unge fōre karla hwarthere en staka i hand om iij alna formolad som skule holla hvar i annars stakē ānde och imellom thōm gor sacramentet och skrinīt, min hrre och mene rodhet at ingen trānger in oppa thōm.

Itm Verdughe fādr och hrrar thet år opkastat i en god ackth, om i thr aff be-

& ante eum, dum legerit, duæ faces ardebunt.

Item: Quot faces coram Reverendissimo Domino ac Patre Archiepiscopo, ceterisque venerabilibus Patribus adhibendæ sint, res erit vestri arbitrii.

Quot itidem faces coram Domino meo Regni Administratore, si advenerit & nobilibus Viris, qui illi adsident, poni oporteat, vos ipsi judicetis.

Item: Duodecim paria robustorum juvenum, quorum quisque fustem tres cubitos longum & pictum manu geret, & singuli extremum fustis, quem portat alter tenebunt. Inter hos Dominus meus ceterique Senatores Sacramentum & Scrinium circumferent, ne quid violentiæ a plebe committatur.

Venerabiles Patres ac Domini! hæc ipsa bono animo sunt præscripta, ut occasio Vobis detur perpenden-

Änne huru then helig hogtidhen tilgå skall, hon skeer i edhr tidr och aldrig mer medan i lifwi, jac veth inghen tingh' edher kan mer felas än lamporna, Itm om i haffwi icke malara i edhr byy holler bod til reffla eller hiith til stockholm, här är en gansf, kostelig hoffnickare thn beställer mz borgmästaren hrr Erich jensson jach wil gierna göra. hnuus gaddh.

dendi, quomodo festum hoc solemne sit celebrandum. Fiet hoc vestra ætate, non rediturum, quoad vixeritis. Nihil quidem, ut ego opinor, vobis deerit præter lampadas; forte non habetis pictorem in vestra urbe, arcessatis igitur talem artificem vel Revalia vel Holmia. Est nobis faber lignarius aulicus idemque præstantissimus, quem per Consulem Dn. Ericum Johannis ad vos arcessendum curetis. Ego autem vobis lubentissimus inserviam. Hemmingus Gadd.

- (a) Sicut tota Curie Papalis Politica superstitione nititur, & ad lucrum est composita; ita etiam varia admodum sunt Pontificum Romanorum inventa, ad emungendas tam a vivis quam pro demortuis, ingentes pecuniarum summas. Quamobrem inter alia distinctionem fecerunt inter Beatificationem & canonizationem, quarum differentia, ut simpliciter dicamus, in eo potissimum consistebat, quod Beatificatio præcederet, minoris constaret, & paucioribus absolveretur ceremoniis, quam Canonizatio. Temporis autem intervallum, inter utrumque actum intercedens, inserviit explorandis meritis illius, qui in Canonem Sanctorum adoptaretur.
- (b) BONAVENTURA antequam sacro ordini initiatus fuit, dictus Johannes Fidausius, natus An. 1222, ob præstantissimas in docendo dotes *Doctor Seraphicus* nuncupatus. Erat ex Ordine Franciscanorum, cujus Generalis An. 1256 factus est. Pontifex Gregorius X ipsum An. 1272 Cardinalem & Episcopum Albensem constituit. Mortuus Ao. 1274. & a Pontifice Romano Sixto IV in Canonem Sanctorum relatus, Varia a se consignata scripta reliquit.

- (c) LEOPOLDUS filius Marchionis Austriaci Leopoldi Pulcri, Celebris fuit tum propter res in bellis fortiter gestas, tum imprimis quod insigne Monasterium condiderit Neoburgi prope Viennam in gratiam primo Monachorum Secularium, sed cum eorum vita parum esset probata, his substituit Monachos ex Ordine Augustini. Quod institutum Pontifici adeo placuit, ut Leopoldum appellaverit Filium S. Petri. Aliud adhuc Monasterium deinceps extruendum curavit. Decessit An. 1135 & demum An. 1485 in numerum Sanctorum relatus.
- (d) Inde ab antiquissimis retro temporibus usu receptum fuit, in festis solemnibus cereas accendere & circumferre candelas. Unde ISIDORUS: Acoluthi Græce, Latine Ceroferarii dicuntur a deportandis cereis, quando Evangelium legendum est, aut Sacrificium conferendum; tunc enim accenduntur luminaria ab eis & deportantur. Cereæ autem non solum ad pompam sunt adhibitæ, sed peculiaris adeo vis ipsis inesse credebatur superstitiosis temporibus, ut in quibuscunque locis accensæ essent, discederet Diabolus & contremisceret cum omnibus suis ministris. Quod vero institutum falsè ridet etiam SENECA, cujus isthoc scitum est effatum: accendere aliquem lucernas Sabbathis, prohibemus, quoniam nec lumine Dii eget, & ne homines quidem delectantur fulgine.
- (e) Hoc vocabulum videtur synonymicum cum *dryg*, quod significat *hominem gravem*, qui res ludricas in rebus seriis & tales in quibus voluntaria regnat confusio minime ferre potest, quales Galli appellant *Les ames Roides*. Tales etiamnum sunt Fenni nostri, qui ab ipsa natura ad gravitatem formati esse videntur.
- (f) Quid sibi velit corrupta vox *Candataus*, aut quomodo ipsa legi debeat, aliis dispiciendum relinquimus.
- (g) Hic non dissimulat Auctor, dum ad suæ fidei consortes scribit, quod in exercitio Religionis Romano-Catholicæ sæpe adhibeantur ingeniosa quædam artificia & quasi præstigia ad fascinandos simplicis plebeculæ animos.
- (h) Offertorium erat initium missæ fidelium: nam non singulis licitum fuit dona offerre. Hinc ex Concilii Carthaginensis IV Canone 93 non litigantibus, immo nulli penitenti, nulli energumeno vel obsessio, nulli catechumeno offerre olim licitum fuit, sed hi & isti discedere a templo omnes debebant, antequam offerretur.
- (i) Sicut veteri ævo Romani habebantur omnium populorum præstantissimi; ita etiam lingua eorum putabatur aptissima ad DEUM celebrandum. Quare etiam eadem, veluti Sacra, in Sacris Svecanis diu fuit adhibita; quamvis vix Clerici nedum Laici intelligerent,

- quid blatterarent, immo Majores nostri circa Reformationem e-
gre tulerunt, dogmata Sancta annuntiari lingua ipsorum vernacula.
- (k) Cerevisia Fennica vulgo Finsk lura per totum regnum nota fuit.
Hæc ipsa non coquebatur, sed ignitis lapidibus in dolium multi
conjectis parabatur.
- (l) Itali distinguunt quidem *vuxmæge* diem civilem in XXIV partes
seu horas, sed quas computant ab occasu solis & ad sequentem
usque vesperam continuant.

S. D. G.

